

Alte Drucke

LEXICON || THEOLOGICVM || COMPLECTENS || VOCABVLORVM DESCRIPTIONES, || Diffinitiones & interpretationes, omnibus sacræ Theologiæ stu-||diosis, ac ...

Altenstaig, Johann

Venetiis, [1579/1580]

De litera Q.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150260

Delitera Q.

QUADRAGESIMA dicitur ieiunium ante Pascha, quod quadragesima dicitur, quia fit quadraginta diebus, sicut à Christo, Moysse, & Helia, quadruplici ratione. Vel quia secundum Gregor. per hos quadraginta dies virtus decalogi per libros quatuor sancti Evangelij impletur. Vel quia dignum est ut carnem nostram quaterdecies affligamus. Vel quia in his offerre contendimus decimas dierum. Vel quia secundum Augu. creaturæ invisibili debetur ternarius numerus: sed creaturæ visibili debetur quaternarius, propter calidum, frigidum, humidum, & siccum. Unde si denarius numerus ducatur per quaternarium, qui competit corpori per quod administratio geritur, quadragesimum numerum conficit, ex Sancto Tho. 2. 2. q. 147. art. 5. Et 4. sentent. distinct. 15. q. 2. arti. 3. Hinc rationabiliter videri potest (secundum Magistrum Ioannem Gersonem part. 4. sermone Dominicæ quadragesimæ, contra superbiam) Sanctam Ecclesiam hoc ordinasse ieiunium, quod non debet frangi per superbiam inobedientiam, &c.

QUALITAS est secundum quam quales esse dicimur, secundum Aristotelem libro prædicamentorum. Potest qualitas tripliciter sumi, ut scribit Dominus Card. Cameracens. quaest. 9. art. 3. lib. 1. Vno modo pro omni significato terminorum de prædicamento qualitatibus, & sic aliqua substantia est qualitas: ut satis patet. Secundo modo pro quolibet apto aliquid denominare esse quale: & sic forma substantialis est qualitas. Alio modo sumitur pro aliquo accidente denominante aliquid esse quale, vel apto denominare: & sic nulla substantia est qualitas: quia licet forma substantialis denominat aliquid esse quale, propter quod differentia essentialis prædicatur in quale: tamen non est qualitas, quia non est accidens: ideo non prædicatur in quale accidentale. De quo consulas Dialecticos. Qualitas secundum Sanctum Thomam 1. 2. quaest. 49.

art. 2. proprie importat modum, id est determinationem substantiæ, vel secundum quod potentia materiæ determinatur ad esse substantiale, & sic est differentia substantiæ: vel ad esse accidentale, & sic est differentia accidentis & prædicamentorum qualitatibus. De quo videatur Logica.

QUALITAS MORBIDA quam causavit Adā (secundum Magistrum) in carne sua, quæ conseqebatur curuitatem voluntatis, varijs nominibus nominatur. Dicitur. n. fomes peccati, concupiscentia, vel concupisibilitas, lex membrorum, languor naturæ, tyrannus in membris, lex carnis: & est sicut pondus quoddam in carne excilians motus sensuales, & inclinans animam ad condelectandum carni: & ita retardans & reprimens à delectationibus spiritualibus, secundum illud Sapient. 9. Corpus quod corrumpitur, aggruat animam: propter istam qualitatem morbidam in carne. Vide de hoc Dominum Præposit. Gabr. recitantem opinionem Magistri di. 30. q. 2. lib. 2. Duæ sunt secundum Magistrum qualitates morbidæ. Vna est in carne prolis libidinis, osse feminata, ex infecta carne parentum causata: quia infectum producit infectum: & illa non est peccatum aut culpa, quia non est in anima, sed in semine, priusquam infundatur anima, quæ manet in carne prolis: nec tollitur per quæcunque mutationem seminis, cuius multæ præcedunt transmutationes etiam substantiales infusionem animæ: non igitur est peccatum, quia in sola anima est peccatum. Ab illa autem morbida qualitate carnis in infusione animæ, causatur alia qualitas morbida in anima, quæ est vitium inclinans animam, ad effrænatè concupiscendum. De quo dicit Augu. quod facit paruulum habilem ad concupiscendum, adultum verò actu concupiscentem: & utraque qualitas vocatur concupiscentia seu concupisibilitas, fomes, &c. & ista concupisibilitas in anima est peccatum originale: non illa qualitas morbida in carne, quæ est effectus peccati, id est pena, & peccati originalis causa. Hæc dicta sunt secundum Magistrum dist. 30. libr. 2. Et cum anima infunditur, nihil de nouo à parentibus contrahitur. Item

planè dicit Magister, quod ex carne infecta anima dū infunditur, inficitur & maculatur: ponens exemplū de panno mundo, vel pomo ex macula manus recipientis maculato: vide Magist. in tex. Sed secundum Anselm. vna qualitas morbida videtur sufficere qua subiectatur in ipsa carne, quia illa qualitas ponitur propter inclinationem voluntatis effrenatā ad concupiscendum, qua experimur: sed ad hoc saluandum sufficit qualitas carnis. Vide ad hoc Dominum Præposit. Gabr. dist. 30. q. 2. lib. 2. Scotum & Occam, & Grego. & vide supra in dictione PECCATVM ORIGINALI.

QUANTITAS, siue quantū, est quadruplex, vt notat Dominus Cardin. Camerac. q. 9. art. 3. lib. 1. Quædam est quantitas solum discreta, sicut numerus Angelorum. Alia est quantitas simul discreta & continua, sicut numerus partium vnius corporis, vt lapidis. Alia est quantitas simul discreta, continua siue extensua, & etiam intensua, sicut numerus partium vnius qualitatis corporalis, sicut caliditas. Alia est quantitas simul discreta & intensua, sed non continua vel extensua: sicut numerus partium vnius qualitatis spiritualis, vt charitatis: & sic qualitas isto modo quanta potest esse in subiecto indiuisibili, sicut in Angelo vel anima. Quantitas continua secundum eundem Cardinalem, qu. 5. art. 2. lib. 4. est extensio siue extrapositio, vel distantia partium facientium vnum totū. An autem quantitas continua distinguitur à re quanta, magna est inter Philosophos controuersia. De quo videto in Logica quam edidimus, & Dominum Cardinalem. Camerac. q. 5. art. 2. lib. 4. quæ tenet quod omnis quantitas continua est substantia vel qualitas. Quam opinionem magis consonare dicit positioni fidei, quam eius oppositam: quem latius scribentem vide. Quod autem dicitur, quod substantia & quantitas sunt diuersa prædicamenta: ergo distinguuntur. Dicendum est secundum eundem, quod ad distinctionem prædicamentorum sufficit distinctio conceptuum vel intentionum. Vnde dicit Ioan. Damasc. quod possibile est eandem rem secundum aliam & aliam intentionem ad aliud, & ad aliud prædicamentum re-

duci. Vide plura apud Cardin. vbi sup. & alios. Et secundum Gabr. dist. 2. q. 1. art. 1. li. 2. quadruplex est quantitas, scilicet multitudinis, extensionis, durationis, & perfectionis, &c.

QUANTITAS INTENTIONIS (vt notat Gabr. di. 40. ar. 3. dub. 1. li. 2. post S. Bonam.) potest dupliciter attendi. Aut ratione actus intendendi. Aut ratione obiecti intenti, quod est finis tantum, & conformiter tantū quantum possunt accipi nominaliter, & sic respiciunt intentionem. Vel aduerbially, tunc respiciunt actum intendendi. Primo modo quantitas operis commensuratur quantitati intentionis, quantum ad bonitatem & malitiam: quia opus exterius factū non semper commensuratur ei quod intentio intendit, id est fini: frequenter enim homo intendit facere magnum bonū, & facit paruum: quia modicam habet charitatem. Sic etiam in malis non semper qui intendit parum peccare, parum peccat: licet quod intendat multum peccare, multum peccet, & si actus sit modicus. Secundo modo accipiendo, sic quantitas operis attenditur ex quantitate intentionis, quantum ad bonitatem & malitiam: quia quantum est actus intendendi in bonitate & malitia intensua ex omnibus circumstantiis, tantus est actus exterior bonus & malus. Omne enim meritum & demeritum actus exterioris reducit ad actum voluntatis interioris: & ideo secundum intentionem bonitatis actus interioris, mensuratur bonitas actus exterioris. Sic de malitia.

QUANTITAS dupliciter accipitur, secundum S. Bonam. di. 17. q. 1. li. 1. scilicet propriè & metaphoricè. Propriè dicitur quantitas molis, & hæc est in corporalibus. Metaphoricè quantitas virtutis, & hæc est in spiritualibus. Et cum (vt idem ait) in charitate sit quantitas virtutis, & non in summo: constans est charitatem augeri posse, &c. Vel secundum substantiam, vt ibidem sentit. Et quamuis (vt idem ait q. 2. vbi supra.) charitas sit simplex, quia non habet partes quantitativas quantitate molis: habet tamē quantitate virtutis, & quantum ad illam potest augeri. Et utramque quantitatē, scilicet molis & translatiue consequitur æqualitas, vt idem notat di. 19. q. 1. li. 1. ergo vbi est ponere quanti-

tatem virtutis, ibi est ponere æqualitatē vel inæqualitatem. Hæc autem quantitas virtutis ponitur in spiritualibus, & summè reperitur in diuinis: quia hæc quantitas non repugnat simplicitati, sed consonat. Similiter nec æqualitas consequens istam quantitatem. Et quia altera pars conditionis completior attribuenda est Deo, & æqualitas præit in æqualitatem: ideo ponenda est æqualitas in diuinis: unde dicitur in Symbolo: Totæ tres personæ cœternæ sibi sunt & cœ æquales. Item omne quod est perfectionis est transferendum ad diuina, sed æqualitas est perfectionis in creatura ergo. Latius probat S. Bona. personas in diuinis esse æquales. De quo vide supra.

QUANTVLVS, a, um, est diminutiū huius nominis quantus, a, um. A quo quantulumcunq; , quod est signum distributiū parue quantitatis, vt scribit Brulef. d. 30. q. 1. libr. 3. Vnde quantulacunq; charitas potest resistere quantacunq; tentationi, loquendo quo ad exordiiu tentationis: quia Deus hominē habentem charitatē nunquā deserit, nisi illi ab eo voluntariē recedat, quin potius secundum quod augetur tentationis bellum, operatur Deus charitatis augmentum. Vnde quantulumcunq; sit modica charitas in homine, nunquam potest inuitus ab aduersario deijci: quia secundum quod crescit bellū crescit adiutorium si homo faciat quod in se est. Si autem loquamur de tentatione quantū ad consumationem victoriæ, nō sic potest esse quod homo ex modica charitate resistat tentationi, maximè qui non patitur ordo diuinæ iustitiæ, quin ex victoria magni belli fiat amplificatio meriti. Sed quantū ad liberū arbitrium si comparatur ad dominium libertatis. tunc quantulacunq; charitas potest quātacunq; tentationi resistere: non autem potest, si cōparetur ad pronitatis & difficultatis vitium. Hæc Brulefer.

QUÏ EST, hoc nomen principalius appropriatur Deo. Pro hoc Doctores varias & plures assignant rationes. Nam Diony. dicit, qđ esse est prima perfectio, cui & viuere, & intelligere annectuntur, vt fundamēto. Ex hoc ergo ratio sūm Ray

ner. in sum. & Tho. quia hoc nomen, qui est, dicitur ab esse: & esse est primum & principalius inter omnes participatio. nes alias diuinæ bonitatis, quasi principium illarum, quæ sunt viuere, intelligere, velle: ergo appropriatur Deo, qui est principium oīum. Et etiam quia diuinū esse est perfectissimum, cuius nihil est extra ipsum, & est æternum cui nihil deest, & est immutabile semper. In creaturis autem est esse imperfectum, defectuosum, & mutabile. Nam deest eis aliquid, quod, suā de ipsis præterijt, & quod adhuc de ipsis futurum est: ideo soli Deo propriè conuenit hoc nomen, qui est, qđ præsens tempus dicit: quia Deus ab æterno semper est ex se immutabilis, & in æternitate Dei, non est nisi præsens tempus: ergo. Alias rationes ponūt huius nominis appropriati Deo & Tho. & Rich. Et in Grego pōt vocari hyperusios ab hyper, quod est super, & vīps, quod est substantia, quasi super substantiam: & qui pronomen, dicit infinitum, cū sit pronomen infinitum, & verbum est, vltra dicit substantiā. Hæc Guilhielm. Scotif. & refert frat. Pelbart. & in Hebræo videtur hoc nomē dici secundum eundem Guilh. Tetragrammaton, quod in lege erat nomen principalis. Hinc Rabbi Moyfes dicit, nomen Dei esse ineffabile. De hoc nomine, qui est, vel qui es, non parum multa scribit Dominus Præpositus Gabr. lect. 55. canon. & propriè acceptum, soli Deo proprium: est (vt ipse ait) significans inmutabilem subsistentiam, quæ tempore nō mensuratur, sed omne tempus transgreditur. Non enim in Deo præterito aut futuro est, sed nunc æternitatis, semper stans sine fluxu in præteritum, & sine trāsitu in futurum. Hanc immutabilitatem subsistentiæ volens de se tanquā de Deo ostendere Christus Iudæis dicentibus: Quinquaginta annos nōdū habes, Abraham vidisti? Dixit: Amen dico vobis, ante quam Abraham fieret, ego sum: scilicet secundum diuinitatem, quæ tempori non subiacet, nec tempore mensuratur. Plura ibi Dom. Præpos. Gabr. Vnde August. super Ioan. tractans illud: Nisi credideritis, quia ego sum, moriemini in peccatis

Fff 2 vestris.

vestris. Ioan. 8. Res, inquit, qualibet qualicumque excellentia fulgens, si mutabilis est, verè non est. Non est enim verum esse ubi est, & non esse, scilicet possibilibus. Quicquid enim mutari potest, mutatum non est quod erat. Si non est quod erat, mors quædam ibi facta est: quia peremptum est ibi aliquid quod erat & non est. Vnde de mortuo, cum dicitur: ubi est ille homo? Respondetur: fuit, & cæteris. Ex quibus verbis patet creaturas qualibet esse mutabiles: & per consequens non verè esse: & solam veritatem, quæ Deus est, immutabiliter esse: & ex hoc est esse sibi proprium. Vnde dicit Dominus: Ego sum, qui sum. Et aliàs: Dices filijs Israel: Qui est, misit me. Vnde Damascenus: Primum est principalis eorum, quæ de Deo dicuntur nominibus, est, qui est: sicut ipse loquens in oraculo Moysi ait: Totum in seipso comprehendens voluit quoddam pelagus substantiæ infinitum & indeterminatum. Nam ratione qui, quod est nomen infinitum, significat substantiæ infinitatem. Ratione est, quod significat ut actu præsens in nunc immutabilitatis, significat essentiam ut actualitatem semper præsentem: & ita ut æternam & immutabilem. Sic ergo, qui est, propriissimè acceptum, significat substantiam infinitam, æternam, & immutabilem: talis autem est solus Deus. Potest latius de nomine hoc videre apud Dominum Præpositum Gabrielem, Vbi supra.

Q V O E S T. Ista quatuor (secundum Sanctum Bonaventuram distinctione 23. quæstione tertia, libro primo.) quo est, quod est, qui est, & quis est, in Deo idem sunt, sed differunt secundum modum intelligendi. Ibi quoque est vnum tantum quo est, ut diuinitas, & vnum quod est, ut Deus: quia fides dicit vnum Deum, vnam essentiam, & vnam substantiam. Denique, quo est, est idem in Deo cum hoc quod est, & e converso. In creatura autem qualibet (ut dicit Boetius de hebdomadibus libr.) diuersum est esse, & id quod est siue quo est, & quod est, scilicet modaliter & formaliter. Denique

quis est in diuinis: puta, pater vel filius vel spiritus sanctus distinguuntur: & quo distinguuntur, est proprietas vel notio: puta, pater distinguitur paternitate ab alijs: sed hoc nomen diuinum qui est, secundum Guilhelmi Scoti distinctione 22. primi, concord. Thom. distinctione octaua, dicit substantiam infinitam: quia ly est, dicit substantiam, & ly qui, dicit infinitatem, cum sit pronomen infinitum: & sic significat esse Dei secundum rationem indeterminatam, ut dictum est.

Q V I quandoque causaliter accipitur. Vnde est illud Saluatoris: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & cæteris, ubi qui (ut vult Gerson sermone illo de verbis Domini: Venite ad me omnes, qui laboratis, & cæter.) non est discretivum, ut videlicet referri debeat ad eos tantum, qui laborauerint & onerati fuerint: quasi innuens aliquos fuisse laboris & oneris expertes, & ipsos non eguisse misericordia Domini vocatis. Est autem accipiendum causaliter: ut sit sensus: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, id est quia vos omnes laboratis & onerati estis. Concluit enim scriptura omnia sub peccato: ut promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. Omnes quippe peccauerunt & eguerunt gratia Dei. Hæc Gerson.

Q V I A vel propter, vel aliud æquiualens, faciens propositionem causalem, quandoque significat causam essendi (ut scribit Dominus Cardinalis quæstione duodecima, articulo secundo, libro primo.) & denotat causalitatem vnius realitatis respectu alterius in aliquo quatuor generum causarum, & sic facit propositionem propriè causalem: ut cum dicitur: quia Sol lucet, dies est: & sic de similibus, quæ denotant antecedentis ad consequens causalitatem propriam: & de tali causali propriè dicto, potest dari ista regula: Nulla propositio causalis propriè dicta, cuius consequens signat tauquam signum totale Deum aliquid velle vel intelligere est vera: quia sicut nihil est vel esse potest, ipsi

ipſi Deo cauſa propriè dicta ut ſit: ſic
nec ut intelligat vel velit. Quandoq; ve-
rò talis dictio non ſignat cauſam eſſen-
di, nec antecedentis ad conſequens cau-
ſalitatem propriam: & ſic non facit cau-
ſalem propriè dictam: ut cùm dicitur, q̃a
creaturæ ſunt à Deo, Deus eſt Dominus
creaturarum, quia aliqua res in diuinis
generat filium, aliqua res in diuinis eſt
pater: quia homo eſt rationalis, homo eſt
riſibilis: quia Iſocheles habet tres angu-
los æquales, duobus rectis, ideo eſt trian-
gulus: & ſic de ſimilibus. Tales enim pro-
poſitiones ſolent concedi, tam in Theo-
logia quàm in Philoſophia, & Metaphy-
ſica: & tamen non denotant cauſam eſ-
ſendi, nec antecedentis ad conſequens
cauſalitatem propriam, quia ſic eſſent
falfæ: ut patet intuenti, ſed ſignant cau-
ſam cognoscendi, vel antecedentis ad cō-
ſequens conuertibilitatem per conſe-
quentiam mutuam, cum connotatione
cuiusdam proprietatis, inferentis reſpe-
ctu illati, ſecundum noſtrum modum
conciendi & ad aliquem talem vel con-
ſimilem intellectum. Hæc Aliacenſis vbi
ſupra.

QUIDDITAS poteſt capi vel pro prædica-
to quidditatiuo, id eſt quidditatiuè ſupe-
riori, vel pro eſſentia rei, ut ſcribit Ga-
briel diſtinct. 26. quæſt. 1. arti. 1. dubio 4.
quæſtio. 1. libr. 1. ſecundum Franciſcum
Maro. in conſla. diſtinct. 42. quæſt. 1. libr. 1.
per quidditates nō intelliguntur niſi ra-
tiones formales quidditatiuæ rerum in
ſe. Scotorellus ſuper 2. libr. ſententiarum
diſtinct. 3. quæſt. 1. dicit: Quidditas eſt ipſa
eſſentia rei nudè accepta ſine omni reſpe-
ctu: proinde quidditas dicitur quaſi rei
entitas.

QUIES capitur duobus modis, ut ſcribit
Bruleſer diſt. 15. quæſt. 6. libr. 2. Vno mo-
do, ut dicit, ceſſationem ab omni opere
laborioſo: iſto modo Deus non quieuit
poſtquam animalia produxerit, & om-
nia. Alio modo capitur quies, ut dicit,
ceſſationem ab opere factō ſine labore
& fatigatione: & iſto modo Deus quie-
uit. Dicitur & rursus, Deus continuè ope-
rari quantum ad indiuiduorum produ-
ctionem: ideo Deus dicitur operari vſ-
que nunc, & operatur vſque in finem.

Vnde Ioannis 5. Pater meus operatur
vſque nunc, & ego operor. Et quies eſt
id quo deſt in re: de cuius aptitudine eſt
ut moueatur, non tamen eſt mora, ſecun-
dum Albertum Magnum in Philoſo-
phia ſua. Et quies eſt priuatio motus in
illo, de cuius aptitudine eſt, ut mouea-
tur: non tamen eſt motum, ſecundum
Auiſcennam. Quies quod propriè ſom-
num ſignificat, dicta quaſi qui tibi eſ &
nullo alio negotio dictineris. Tūc enim
cæteris negotijs non vacamus cū dor-
mimus, propter quod etiam pro trāqui-
litate accipitur quies. A quo ſit requies
eiufdem ſignificationis, & quietus, tran-
quillus: & quietudo, quieſco, & requieſ-
co. Et quies ſecundum Gerſonem par. 3.
ſuper Cantica canticorū, ſinſalmate 2.
non eſt in homine quantum ad omnes
vires, præter ſolam voluntatem quo ad
amorem, quem videre potes. Et ut idem
dicit de diuerſis tentationibus diaboli:
Non eſt poſſibile in occupatione labo-
ris, vel temporalis adminiſtrationis tan-
tum in eſſe homini mentis ſerenitatem,
ſicut in ſua quiete poſt diurnam mo-
ram, & aliter illam quærere eſt ſæpe irri-
tus labor & ſola tentatio. Frequenter au-
tem hæc cogitationes melius vincuntur,
ſi eas nihilipendimus aut curamus, ſed
alijs in rebus occupamus animum, quā
ſi eas vī niramur propellere. Capitur &
quies pro ocio contemplatiuo. Vnde di-
cit Ariſtot. Anima ſedendo & quieſcēdo
ſit prudens. De quo legito Gerſonem ſu-
per Cantica canticorum, ſinſalmate 4.
vbi colligit quædam ſigna, quibus oſten-
dit ſponſa quietem ſuam placere ſpon-
ſo, potius quàm turbari eam circa pluri-
ma, &c.

QUIESCERE. Vno modo accipitur ut pri-
uat ſimpliciter omnem motū, ita quod
illud dicitur quieſcere q̃ nullibi moue-
tur. Sic anima nō ſimul quieſcit & moue-
tur, in caſu aut pōl nō quieſcere: nec ſeq-
tur, quieſcit in pede, ergo quieſcit: q̃a ar-
guū virtualiter ab inferiori negato ad ſu-
perius, quia à parte in modo ad totū ne-
gatiuè. Secundō modo capitur quieſcere,
ut priuat motū reſpectu certi vbi: ut ua-
let tñ: quieſcit, id eſt, i certo loco nō mo-
uetur: tunc in caſu aīa ſimul quieſcit &
moue.

mouetur: nec sic opponuntur nisi respectu eiusdem vbi. Hæc Dominus Præpositus Gabriel dist. 16. quæst. vnica, libr. 2. dub. 4.

QUIETARE est quietem reddere. Vnde vltimate voluntatem quietare intelligitur dupliciter. Vel quia est vltimum eligibile propter se, & non propter aliud, vel quia est aliquid post quod non est aliud quietans. Primo modo fruitio quietat & nõ delectatio: & quod sic quietat est nobilius, quia non est propter aliud. Si secundo modo, sic delectatio vltimatè quietat, sed tale non est nobilius cum sit propter aliud: nam & delectatio est propter operationem, 10. Ethic. Delectatio deniq; cõseruat operantem in opere, Gab. di. 1. q. 3. articu. 4. libr. 1. Et voluntas quieta idem est quod volitio, qua mens seu appetitus quiescit: quiescit, inquam, amore & dilectione.

Delitera R.

RADIVS, splendor à Sole micans, transfertur & ad fulgorē oculorū: dicitur & radius virga, qua Geometræ lineas iudicant, est & textoris instrumentū, quo telæ annectuntur. Radij quoq; rotarum dicuntur. Dicitur & instrumentum quo radūtur mēsuræ, qđ alio nomine dicit hostoriū: & de radio vide & in dictione Lxx. Est & radius diuinitatis, quē nominat Alexander Ales part. 3. qu. 7. membr. 3. art. 1. gratiam vnionis quæ est in Christo: dicit enim, in Christo est gratia vnionis: quia non est possibile creaturæ humanæ, qđ per donum conditionis naturæ eleuetur ad diuinam vnionem. Et ideo necessaria est ei gratia, quæ eleuet & disponat ipsā, quam nos dicimus gratiā vnionis. Hæc refert Gabr. di. 30. q. 4. ar. 2. lib. 1.

RADIX (vt scribit S. Bona. di. 22. in dub. literalib. lib. 2.) accipitur aliquando generalissimè. Aliquando generaliter, aliquādo minus generaliter. Generalissimè, vt cum dicitur libido siue cupiditas esse radix omnium malorum. Generaliter vt

radix, vt cum dicitur, quod duplex est radix, amor malè accedens, & timor malè humilians. Amor enim accipitur respectu boni, & timor respectu mali. Minus verò generaliter, vt cum dicitur, triplex est radix, scilicet concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, & superbia vitæ: per comparisonem ad triplex bonū, scilicet ad bonum inferius, exterius, & interius, &c. Hinc est, qđ dicitur: Superbia initium peccati, propriè loquēdo: & cupiditas dicitur esse radix omnium malorum, &c. Differt autem (vt idem scribit) dicere initium & radicem. Nam initium propriè dicit illud à quo inchoat motus. Radix verò dicit illud vnde trahitur fomentum & nutrimentum: & ideo cum peccatum trahat fomentum ex parte appetibilis, & ducat recessum à Deo, hinc est quod initium attenditur ex parte auersionis, & radix ex parte conuersionis, propriè loquēdo. Et quoniam auersio est ex ratione cupiditatis siue libidinis. Hinc est quod superbia propriè loquendo dicitur initium omnium peccatorum: & cupiditas dicitur esse radix. Et quoniam in omni peccato est auersio & conuersio, hinc est quod superbia dicitur initium omnium peccatorum: & cupiditas radix omnium malorum. Accipitur tamen nomen radicis aliquando pro nomine initij, & conuersio. Capitale autem vitium differt à radice in hoc, qđ sicut caput dicit principale membrum, & membrū completum, & quod est principium aliorum quantum ad motum & sensum: Sic capitale vitium nominat peccatum completum, à quo omnia alia vitia oriuntur, Radix verò dicit aliquid sub maiori incomplectione: & ideo propriè loquendo. Radix non nominat genus peccati determinatum, sed pronitatem libidinis, quæ concurret ad omne peccatum. Hæc Sanctus Bonauentura vbi supra. Et secundum Antoni. quinque sunt radices peccatorum. Prima est inordinatus amor sui. Secunda est timor indiscretus. Tertia cupiditas. Quarta concupiscentia. Quinta superbia, de quibus videto latius Antoni. part. 1. titu. 7. cap. 2. §. 4.

RANCOA est dyslicentia contra aliquem propter